

Pozice českých producentů mléka na domácím a společném trhu

Jiří Burdych

Zemědělský svaz ČR

Summary

By statistic examination, Czech milk processing factories bought for about 1,4% of milk in the year 2004, less than in the year 2003. Increase of the farmer prices for cow's milk in the "Q" standard of quality was slower in January, 2005 in comparison with February, 2005. The main and the strongest producer group (PG) on Czech Republic territory is named MLECOOP. Average price of milk in the year 2004 was 7,99 CZK/ l. Annual increase of MLECOOP share on cow's milk purchase for time period 2004 was increasing from 2,4% up-to 30,3%. About 22% of the whole the republic milk purchase is facilitated by others PG. Rest of Czech Republic cow's milk purchases -about 48% is facilitated from producers directly.

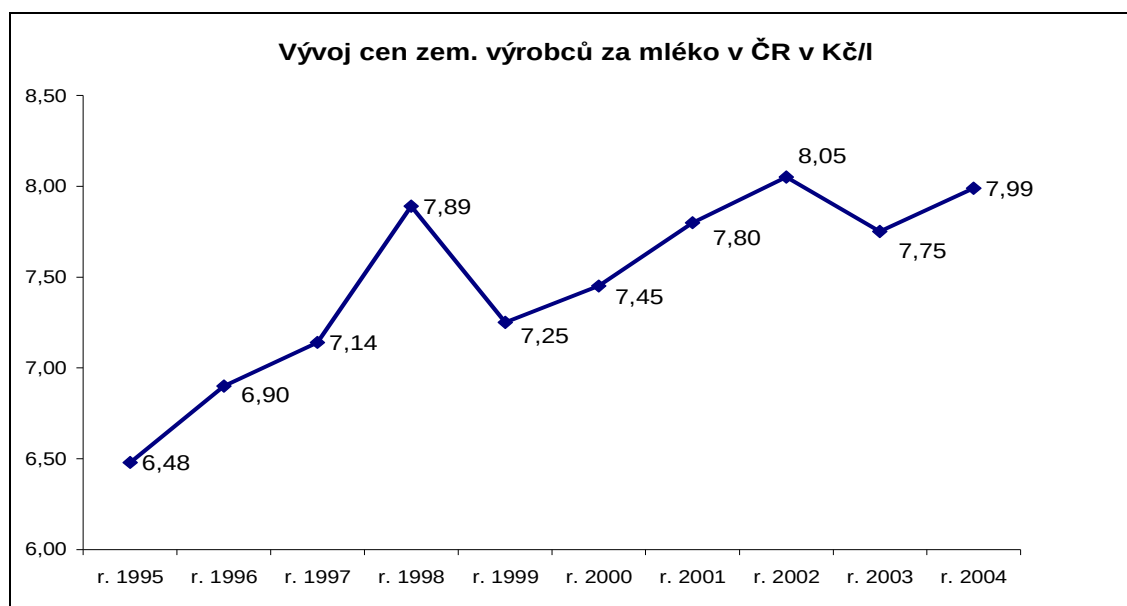
Nákup a prodej syrového kravského mléka

Podle statistického šetření nakoupily mlékárny v roce 2004 celkem 2 495 830 tis. litrů mléka, což je o 1,4% méně než v roce 2003. Průměrně se v roce 2004 nakupovalo každý měsíc cca 207 986 tis. litrů mléka, což je o 2 920 tisíc litrů měsíčně méně než byl průměrný měsíční nákup v roce 2003. V prvním měsíci roku 2005 mlékárny nakoupily o 0,7% mléka více než v lednu 2004, v únoru 2004 nakoupily o 3,5% méně než v únoru 2004 (oproti lednu 2005 pokles o 8,2%). Národní kvóta mléka¹ patrně nebude překročena. Nově je sledována položka nákup mléka ze zahraničí. V zahraničí nakoupily mlékárny 2 364 tis. litrů mléka, což je řádově 1% z celkového nákupu roku 2004. Naproti tomu se vyvezlo řádově 3 % produkce mléka.

Ceny zemědělských výrobců

Zpeněžování zemědělské produkce v oblasti živočišné výroby se po vstupu České republiky do Evropské unie mírně zlepšilo (viz graf), v průměru se však za rok 2004 pohybuje dosud okolo hranice rentability. Svůj vliv má také pokračující pád světových cen, kurs koruny a paradoxně zvyšující se saldo agrárního zahraničního obchodu.

¹ ČR byla ve vyjednávacím procesu přidělena národní kvóta mléka ve výši celkem 2 682 143 tun, z čehož 2 613 239 tun připadá na individuální referenční množství mléka pro dodávky (dodávková kvóta), zbytek na individuální referenční množství mléka pro přímý prodej (kvóta přímého prodeje). Národní tučnost byla pak stanovena na 4,21 % hmotnostních.

Pramen: šetření MZe 6-12

Ceny placené zemědělcům podle krajů se v únoru 2005 pohybovaly v rozmezí od 7,65 Kč/l do 9,36 Kč/l. Nejvyšší i nejnižší cena byla zaplacená ve Zlínském kraji. Nejnižší průměrná cena byla placena v Moravskoslezském kraji 8,08 Kč/l a nejvyšší průměrná cena byla placena v Karlovarském kraji, kde dosáhla 8,62 Kč/l.

Odbyt syrového kravského mléka

Zemědělský svaz vždy podporoval a podporuje sdružování zemědělců do odbytových družstev tak, jak odpovídá míře evropského standardu a napomáhá jejich činnosti. Odbytová družstva vnímá jako jednu z možností uspět v ostré konkurenci na společném trhu Evropské unie, protože zajišťují odbyt a stabilní ceny zemědělských výrobců.

Vedoucí postavení mezi odbytovými organizacemi zabývajícími se prodejem syrového kravského mléka si zachovalo a upevnilo odbytové družstvo MLECOOP. Podíl MLECOOPu na celostátním nákupu mléka za rok 2004 se meziročně zvýšil o 2,4 % na 30,3 %. Zhruba 22 % celkového nákupu mléka v České republice je zprostředkováno dalšími odbytovými organizacemi, nesdruženými v družstvu MLECOOP. Zbývá část republikového nákupu, tedy přibližně 48 %, je realizována přímo od výrobců.

Zemědělský svaz však hodnotí stav sdružování zemědělců do odbytových družstev v ČR za nedostatečný. Podporuje i druhou cestu spoluvlastnictví prvovýrobců vybraných zpracovatelských podniků. Sdružování považujeme za nutné vzhledem k nízkému zastoupení zemědělců ve výrobních vertikálách a k získání většího podílu na přidané hodnotě z agrárních komodit. Je přirozené, že odbytová družstva vyžadují

od svých členů plnění dalších povinností². Ale za to vytvářejí na trhu stabilnější prostředí.

Závěr

Lze očekávat, že v nadcházejícím období bude na společném trhu surovina - mléko pozbývat lokální charakter a patrně bude docházet k jeho větším přesunům podobně jako tomu je ve státech bývalé EU-15. Je pravděpodobné, že nastane více změn v dodavatelsko – odběratelských vztazích, než tomu bylo v předchozích obdobích. Návazně by se mohlo projevit postupné vyrovnávání regionálních rozdílů dostupnosti suroviny. Domácí zpracovatelské podniky se patrně dostanou pod tlak zvyšující se ceny vstupní suroviny a neochotu řetězců k akceptaci vyšších cen mlékárenských výrobků. Rostoucí význam bude nabývat majetkové propojení v řetězci prvovýrobce - zpracovatel - finální prodejce, případně vytvoření seskupení jednotlivých subjektů tak, aby zajišťovaly kontrolu celé vertikály.

² Např. Dánský mléčný úřad, který je majetkově propojen dříve s MD FOOD, dnes ARLA FOOD, je organizace ve vlastnictví zemědělců, která zajišťuje nákup syrového kravského mléka a jehož divize Danish Dairy Board je vládou pověřena administrovat systém produkčních kvót mléka.